

Altres actes a l'UCE

Homenatge a Pompeu Fabra

Angels MACH i BUCH

El 2020, l'any de la covid-19, amb molt d'esforç es va poder dur a terme la 52a edició de la Universitat Catalana d'Estiu. No va ser una edició com les anteriors, en les quals es podien sentir tots els accents de la parla catalana de tots els territoris en els estudiants i professors participants. Els cursos es van haver de fer de forma telemàtica, des del recinte del Centre Transfronterer Pau Casals, o bé des d'on estiguessin ubicats els professors. La distància de seguretat entre persones, la mascareta i el gel hidroalcohòlic van ser obligatoris. No hi podia haver més d'una quarantena de persones a la vegada a la seu de l'UCE per tal de reduir al màxim la possibilitat de contagi del SARS-CoV-2. Els estudiants no podien gaudir de trobades, de socialització entre ells, atès que el contacte era únicament a través de l'ordinador.

A la vila de Prada es podia caminar pel carrer sense mascareta, però n'era obligatori l'ús per entrar a qualsevol lloc tancat. I tot i així no es podien realitzar actes de l'UCE a l'exterior.

Per als andorrans la visita al cementiri de Prada ha estat de volgut compliment, amb tota l'estimació pel mestre Fabra i també pel veguer Charles Romeu, que va ser representant del Copríncep Francès durant 47 anys, entre 1887 i 1933, nascut i enterrat en aquesta vila. La intervenció de Romeu va ser important per a l'atorgament de dues beques anyals perquè joves d'Andorra poguessin estudiar gratuïtament en pensionats francesos i a partir de 1890 perquè noies andorranes poguessin realitzar estudis de magisteri a França i, en retornar al país l'any 1900 es va poder iniciar el sistema d'ensenyament francès, que encara existeix avui. La investigadora Ludmilla Lacueva ho explica en seu article als *Papers de Recerca Històrica* número 8: "Andorra, país de pas i de refugi".

Diversos actes al llarg dels anys s'han realitzat a Andorra en homenatge al mestre Fabra, tenint en compte que el català és la llengua oficial d'Andorra. Sense voler ser exhaustius se'n ressalten alguns.

L'any 1962. També cal remarcar que l'editorial Casal i Vall, emplaçada entre els carrers Prat de la Creu i Pompeu Fabra d'Andorra la Vella, als seus tallers gràfics va imprimir durant el mes d'octubre de 1962 la tercera edició del *Diccionari general de la llengua catalana*, per a l'editor A. López i Llausàs, amb distribució i venda d'Edhasa. I seguidament, la 4a edició, el 1966, i la cinquena edició, el 1968, en les quals Josep Miracle, que havia estat deixeble de Fabra, en va fer les revisions i ampliacions. L'editorial Casal i Vall va imprimir també la 5a edició de la *Gramàtica catalana* de Josep Miracle per compte de l'editorial Erosa d'Andorra la Vella, i des de la 6a fins a la 9a el 1983 per compte propi d'editorial Casal i Vall (*Editorials i societat a Andorra 1945-1994*, Pere-Miquel Fonolleda 2006).

L'any 1969. En el marc de la sessió acadèmica a Andorra la Vella, el 25 de gener de 1969 amb Ramon Aramon, secretari general de l'Institut d'Estudis Catalans, i Antoni Comas, catedràtic de llengua catalana de la Universitat de Barcelona, junt amb altres actes, es va inaugurar un monument d'homenatge a Fabra al pati que compartien les escoles franceses i espanyoles del carrer Ciutat de Valls.

L'any 1975. El Cercle de les Arts i de les Lletres havia propiciat la celebració de les setenes Festes populars de cultura Pompeu Fabra a Andorra. Es va editar un segell i la seva filla Carola va inaugurar un carrer amb el nom de Pompeu Fabra a Andorra la Vella, els dies 4 i 5 d'octubre de 1975.

2007

2009

2010

2012

2013

2014

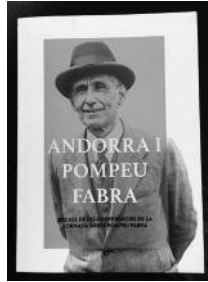
L'any 1999. A la Universitat Catalana d'Estiu s'ha fet un homenatge a Pompeu Fabra i Poch des dels seus inicis, en reconeixement al seu geni i esforç per fer que la llengua catalana tingués totes les eines necessàries per tal ser una llengua amb futur i de prestigi. La Societat Andorrana de Ciències, que entrà al patronat de l'UCE el 1988, ha participat en l'homenatge a la tomba del mestre Fabra des del 1999.

L'any 2000. El gener de l'any 2000 la plataforma d'entitats Àgora Cultural, acabada de constituir, va realitzar una exposició a Encamp amb les obres del mestre Fabra, i d'altres autors sobre ell, junt amb un catàleg per commemorar els cinquanta anys de la mort de Pompeu Fabra.

L'any 2013. En el centenari de la publicació de les *Normes ortogràfiques* es va realitzar un acte al vestíbul del Consell General en què es va fer palesa la relació de Pompeu Fabra amb Andorra, amb la intervenció del síndic general, Vicenç Mateu; el biògraf i documentalista Jordi Mir, el secretari de la secció Filològica, Ramon Sistac, i jo mateixa, presidenta de la SAC. En aquest acte es va recordar l'estada del mestre Fabra a Andorra el 1947 per tal de poder testar en català (Jordi Mir, *Recull de conferències SAC 2013*).

L'any 2015. Després de diverses edicions participant en l'homenatge al mestre Fabra en la seva tomba pronunciant-hi unes paraules, en el llibre de la 28a Diada Andorrana de l'any 2015 es va decidir publicar el parlament del representant de la SAC en aquest acte, i s'han reproduït també en els llibres següents de la 29a i 30a diades, i es poden trobar al portal de l'UCE.

L'any 2018. En motiu dels 150 anys del naixement de Pompeu Fabra, el 2018, a partir del 13 de juny el ministeri de Cultura del Govern d'Andorra, amb el permís dels nets de Fabra, va exposar el testament íntegre del mestre i els llibres editats a Andorra en un tòtem a la façana de l'edifici administratiu a Andorra la Vella, junt amb l'edició d'un segell de Correos. També es va dur a terme una jornada a Escaldes-Engordany amb conferències de Joan Ramon Marina, Robert Basart, Jaume Salvanyà i Jordi Ginebra, que van ser editades el 2019 pel Centre de la Cultura Catalana amb pròleg de Jordi Mir i Maria Cucurull en el llibre *Andorra i Pompeu Fabra*. Des de la Societat Andorrana de Ciències vàrem demanar a en Jordi Mir si volia escriure una breu història dels actes realitzats des del 1963 a Prada en honor del mestre per incloure-la a la publicació de la 31a Diada Andorrana el 2019. I així mateix, es van transcriure també les paraules dels representants de tots els territoris, amb la qual cosa quedava recollida de manera més completa la totalitat de l'acte d'homenatge.

L'any 2019. I continuant amb la voluntat de transcendència d'aquest acte, el llibre de la 32a Diada Andorrana del 2019 el recull amb tots el parlaments pronunciats.

L'any 2020. A l'agost no es va poder repetir l'acte d'homenatge públic i multitudinari a la tomba de Pompeu Fabra i la seva família, al cementiri de Prada, però la Societat Andorrana de Ciències aïlladament va voler renovar l'homenatge i deixar-ne constància. Com també ho va fer amb la tomba del veguer Romeu. Tots dos amb lligams amb Andorra. Tots dos interessats en la formació acadèmica de les persones. I tots dos catalanoparlants. En volem deixar constància enguany.

Àngels Mach i Buch,
farmacèutica i presidenta de la SAC